

Prof. zw. Ryszard Ługowski

Warszawa.

Wydział Grafiki

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

**Ocena rozprawy doktorskiej, Pana mgr Jaroslava Daveiko
sporządzonej w związku z przewodem doktorskim wszczętym w
dziedzinie sztuki plastyczne w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne,
przez Radę Naukową Wydziału Architektury Politechniki
Białostockiej w Białymstoku, Tytuł rozprawy: *Tętno ziemi. Dźwiękowy
obiekt performatywny jako rozwinięcie refleksji wokół Land Artu***

Pan mgr *Jaroslav Daveiko* jako pracę doktorską przedstawił obszerną pracę pisemną i realizację praktyczną – rzeźbę w przestrzeni publicznej, w naturze. Całość nosi tytuł *Tętno ziemi. Dźwiękowy obiekt performatywny jako rozwinięcie refleksji wokół Land Artu*

Z dużą przyjemnością zapoznałem się z tą rozprawą.

Niestety mam skromne informacje o panu Jarosławie i o jego twórczości, a byłoby to bardzo przydatne do głębszej analizy jego dzieła. Wiem że nie ma takich wymogów i zostały one zniesione jakiś czas temu, ale takie informacje były pomocne w ocenie dorobku, w interpretacji i w ocenie kontekstu dzieła sztuki.

Całe szczęście Pan Jarosław dosyć obszernie wyłożył swoje intencje i swoją „filozofię”.

Praca doktorska teoretyczna i praktyczna-jako realizacja interaktywnego obiektu rzeźbiarskiego umieszczonego w przyrodzie, wykonane były pod opieką promotorską prof. dr hab. Jarosława Perszko i promotora pomocniczego dr hab. Tomasza Sobisza. Tytuł pracy *Tętno ziemi. Dźwiękowy obiekt performatywny jako rozwinięcie refleksji wokół Land Artu* daje tropy do interpretacji doktoratu. Całość opisu

składa się z sześciu rozdziałów i szeregu podrozdziałów, co daje nam ponad stu stronicową rozprawkę. We wstępie autor wyjaśnia strukturę pracy i uzmysławia czytelnikowi że w literaturze przedmiotu, którą cytuje w pracy dość licznie, brakuje opracowań które łączyłyby biologię człowieka, tzn jego oddech, tętno, temperaturę ciała itp. z fizycznością otoczenia. W tym szczególnym przypadku autorowi chodzi o powiązanie i wzajemne wpływy tętna widza, jako osoby współtworzącej dzieło z przyrodą, krajobrazem jego rytmem, naturalną wibracją i może z wszelkimi przypadkowymi ingerencjami zewnętrznymi, które można usłyszeć i zobaczyć w oknie. Odczuć całym ciałem, stojąc na metalowej platformie. Autor traktuje pracę jako „eksperyment sensoryczny, ekologiczny i społeczny”. Swoją próbę kontaktu bezpośredniego, zmysłowego z otoczeniem, z przyrodą autor opiera na powszechnym zjawisku występującym zarówno w ożywionej jak i nieożywionej naturze. Na zjawisku powszechnej, kosmicznej wibracji.

To łączy człowieka z całą materią, całym kosmosem. Najmniejszy atom w naszym ciele pochodzi od gwiazd. Atomy budujące naturę nas otaczającej mają to samo pochodzenie. Z jakiejś supernowej, która wybuchła gdzieś niedaleko w kosmosie i z tych atomów ukształtowało się słońce, układ słoneczny ziemia i my. W tym sensie praca Pana Jarosława jest pracą integrującą nas z otoczeniem, przyrodą, wtapia nas w byt krajobrazu. Wibracje o których często wspomina autor mają jeszcze znaczenie inne, żywotne. Dopóki atomy drgają, a wibracje o których mówimy to wibracje cząstek materii i pojedynczych atomów, dopóty świat żyje, my istniejemy, atomy istnieją. Jak energia drgań wygaśnie nastąpi śmierć ciepła wszechświata.

A MOŻE CZEKA NAS JESZCZE JAKIŚ INNY SCENARIUSZ

Jak widać zajęcie się problemem wibracji w sztuce jest bardzo nośne i daje wiele możliwości interpretacyjnych, na bazie tego realnego zjawiska fizycznego. Autor do uzyskania założonych efektów i realizacji swojego projektu wykorzystuje współczesną technikę, czujniki elektroniczne, mocne głośniki itp. Ten element eksperymentu z technicznymi możliwościami dokładnie opisuje w dalszej części tej rozprawy.

Ważnym założeniem tej pracy jest jej interdyscyplinarność , wykroczenie poza granice klasycznej rzeźby, czy klasycznej sztuki land-artu. Autor zaprzęga do percepcji tej pracy wiele zmysłów.

W opisie pojawiają się interesujące rozważania dotyczące sztuki land-artu.

„ Współczesny land art, dzięki swojej otwartości i elastyczności , staje się platformą dla interakcji społecznych i kształtowania tożsamości wspólnotowej. To właśnie poprzez takie działania możliwe staje się tworzenie nowych przestrzeni symbolicznych....W ten sposób rytm i tętno Ziemi, rozumiane zarówno jako biologiczne jak i symboliczne zjawisko, zostają wpisane w doświadczenie jednostki... przez współodczuwanie”

Pan Daveiko w dalszej części rozprawy opisuje usytuowanie swojej realizacji . Jest to jego rodzinna ziemia, przedmieścia Wilna. To usytuowanie ma ogromne osobiste i symboliczne znaczenie dla realizacji. Odwołania do Tętna Ziemi i do własnego tętna, do serca, do własnych tęsknot i przeżyć, stwarza intymną przestrzeń dla artysty.

Autor w pracy powołuje się na wielu myślicieli m. inn. na estetykę Johna Deweya, czy na rozważania Maurice Merleau-Pontyego o relacji człowieka jako podmioty ze światem zewnętrznym, te rozważania pomagają autorowi ujawnić „relacje między ruchem ciała a rytmem przestrzeni”. Autor wielokrotnie wspomina o odczuciu miejsca całym jestestwem, o głębokiej integracji z przyrodą, ziemią. O dostrojeniu naszego metabolizmu do rytmu ziemi, przyrody. Te poglądy towarzyszyły również ruchom ekologicznym, zielonym, w latach siedemdziesiątych, osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Dziś w dobie kryzysu zarówno ekologicznego jak i zauważalnego moralnego taka postawa jest szczególnie aktualna i potrzebna-

Ja bym odwołał się też wprost do myśli Fritjofa Capry, który w swoich książkach (m. in. *Punkt Zwrotny*) w początku lat osiemdziesiątych mówił o potrzebie nowego podejścia i stosunku do rzeczywistości. W tej optyce musi ulec zmianie nasze dotychczasowe myślenie, percepcja i wartości. To postawa i refleksja godna propagowania. Fritjof Capra w książce *Punkt Zwrotny* pisze, „...Żyjemy dziś w świecie globalnie współzależnych zjawisk biologicznych, psychologicznych, społecznych i środowiskowych. Aby opisać ten świat prawdziwie, potrzebujemy

perspektywy ekologicznej, jakiej nie znajdziemy w światopoglądzie Kartezjańskim. Potrzebujemy nowego paradygmatu nowej wizji rzeczywistości” Postawa pana mgr Jaroslava Daveiko wpisuje się w ten, poszukiwany paradygmat.

Warstwa filozoficzna dzieła jest w tej pracy teoretycznej podkreślona rozdziałami, w których autor rozważa „symboliczne znaczenie rytmu i bicia serca w sztuce, filozofii i duchowości”. To tytuł jednego z podrozdziałów w tej dysertacji. Autor przytacza i analizuje wypowiedzi myślicieli z różnych epok, dotyczących, najogólniej rzecz ujmując zagadnienia rytmu kosmosu. Wspólnego dla naszych ciał, przyrody nas otaczającej, ziemi, całego jestestwa. W pracy teoretycznej jest też część poświęcona wybranym realizacjom sztuki ziemi, sztuki interaktywnej sztuki w przestrzeni publicznej.

Praca opisowa jest dobrze napisana, z bardzo obszerną bibliografią, przede wszystkim w języku angielski, którą autor cytuje w tekście w interesujący i właściwy sposób. Dużą część tekstu zajmują rozważania techniczne związane z doбором materiału, odpowiednich elementów i rozwiązań technicznych do realizacji obiektu w przestrzeni publicznej. Sam obiekt ma formę geometryczną. To stojąca duża, stalowa rama. Pokryta utrwaloną korozją. Kolor rdzy i forma geometryczna silnie kontrastują z zielenią naturalnego, przyrodniczego otoczenia. Opozycja Kultura-Natura jest tu silnie akcentowana. Przed ramą leży płat blachy w tym samym, rdzawym kolorze. Mniejszy, jakby wypadł z ramy. Pod nim znajduje się wmontowany subwoofer niskotonowy i wiele czujników dla przeniesienia wibracji otoczenia, bicia serca, wibracji ziemi na platformę. Odbiorca, a jednocześnie kreatywny uczestnik zdarzenia, stając na platformie chłonie wibracje (wzmocnione przez system elektroniczny) całym ciałem. Kontempluje otoczenie widoczne w ramie. Jednocześnie odbywa się z jego uczestnictwem mini performance, z jednym uczestnikiem, który jest artystą i odbiorcą zarazem. To interesujące i nowatorskie rozwiązanie.

KONKLUZJA

Po zapoznaniu się z ciekawą rozprawą i obiektem artystycznym *Tętno ziemi. Dźwiękowy obiekt performatywny jako rozwinięcie refleksji wokół Land Artu.*, które są przedmiotem dysertacji doktorskiej, stwierdzam wysoki poziom świadomości artystycznej doktoranta. Dużą wiedzę doktoranta z dziedziny sztuk wizualnych, ale też szerzej - z kultury współczesnej, filozofii i nauk humanistycznych, które są niejednokrotnie inspiracją dla aktywności twórczej doktoranta, co wykazał Pan Jaroslava Daveiko w przewodzie doktorskim wszczętym w dziedzinie sztuki plastyczne w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne przez Radę Naukową Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej w Białymstoku.

Interesujące są w tej pracy rozważania o symbolach opisywanych w humanistyce, występujących w kulturach różnych epok.

W pracy autor akcentuje swoją świadomość cielesności, oraz świadomość wspólnoty intelektualnej ludzkości ponad podziałami i epokami. Akcentuje także ważności przyrody i świadomość współlistnienia z nią i z całą planetą. Współlistnienia odczuwalnego i chyba oczywistego dla wszystkich ludzi. To zbliża myślenie doktoranta do idei artystów eko-artu, ruchów New Age, czy wprost do myśli Fritjofa Capry, W optyce nowego paradygmaty musi ulec zmianie nasze dotychczasowe myślenie, percepcja i wartości. To postawa głęboka a refleksja godna propagowania. Praca którą przedstawił wysokiej komisji jest pracą oryginalną poruszającą istotne treści

W związku z powyższym z całym przekonaniem występuję do Rady Naukowej Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej w Białymstoku o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki plastyczne w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne i konserwacja dzieł sztuki, Panu mgr Jaroslavowi Daveiko zgodnie z rozporządzeniem Dz. U. z 2018poz.261.

Z poważaniem

Prof. Ryszard Ługowski

